

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

**«ГІалгІай Республика ХалкЪа Гуллама депутаташ харжарах» долча
ГІалгІай Республика Закона юкЪе хувцамаш юкЪедахъара хъакЪехъа**

**ТІаийцад
ГІалгІай Республика
ХалкЪа Гуллама**

2021 шера 25 марте

Статья 1

«ГІалгІай Республика ХалкЪа Гуллама депутаташ харжарах» долча, 2007 шера 13 ноябрерча, №40-РЗ йолча ГІалгІай Республика Закона (газет «ГІалгІайче», 2007, 17 ноябре; 2009, 23 июне; 2011, 16 апреле, 7 июне, 9 июле, 18 августе, 24 ноябре; 2013, 12 январе, 31 августе; 2014, 8 ноябре; 2015, 2 апреле; Официальни бокъон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2015, 4 июне, 14 декабре, 29 декабре; газет «ГІалгІайче», 2016, 16 апреле; Официальни бокъон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2016, 24 мае; интернет-газет «ГІалгІайче» (www.gazetaingush.ru), 2019, 11 марте; 2020, 23 июне) юкЪехъо Іобелгалдаъ хувцамаш:

1) 5 статьяе:

тІатохар де ер чулоацам болча 1¹ – 1³ доакъошца:

«1¹. Российски Федерацие гражданина бокъо я хъахаржа, ше харжийта, цун кхал-маІа хилара, раса, кЪам, лебеча метта, хъавалара моттига, рузкъан а даржа а хъалий, вахара моттига (ГІалгІай Республика доазон тІа), динцара юкЪ-моттига, юкЪарлен вІашагІкхетаршта юкЪе хилара, кхыдолча хъалий башхало а йоацаш.

1². Хъинаре хоржамий бокъо я хоржамий округа доазон тІа вахача гражданина. Российски Федерацие гражданин, вахача моттиг йолча хоржамий округе хоржамаш дІахъош хилча, кІийле хинна оттац ГІалгІай Республика ХалкЪа Гуллама депуташ хоржача цунна бокъо дІаяккхара.

1³. Палгай Республика Халкьа Гуллама депутатш хоржача, хьинаре хоржамий бокьо я, Российски Федерацие гражданина, кхадж тоссача денга 18 шу доалаш вале, Российски Федерацие доазон тла регистраци йинза а волаш, хоржамий округа доазон тла хиларах регистраци яь вале, нагахьа санна ше волча моттиге харжархой списка юкье язве аьнна цо заявлени еннаяле, укх Закона 16 статьяй 4 дакъаца нийса, ше волча регистраци яьча йолча хоржамий округе гюлла кхадж тоссаргболаш.»;

5 дакъа татохар де ер чулоацам болча 4.1 пунктаца:

«4¹) Российской Федерацие Уголовни кодекса 106 статьяс, 107 статьяй 2 дакъо, 110¹ статьяй 3 дакъо, 112 статьяй 2 дакъо, 119 статьяй 2 дакъо, 126 статьяй 1 дакъо, 127 статьяй 2 дакъо, 127² статьяй 1 дакъо, 136 статьяс, 141 статьяй 2 а 3 а доакьоша, 142 статьяй 1 дакъо, 142¹ статьяс, 142¹ статьяй 1 а 3 а доакьоша, 150 статьяй 1 дакъо, 158 статьяй 2 дакъо, 159 статьяй 2 а 5 а доакьоша, 159¹ статьяй 2 дакъо, 159² статьяй 2 дакъо, 159³ статьяй 2 дакъо, 159⁵ статьяй 2 дакъо, 159⁶ статьяй 2 дакъо, 160 статьяй 2 дакъо, 161 статьяй 1 дакъо, 167 статьяй 2 дакъо, 174 статьяй 3 дакъо, 174¹ статьяй 3 дакъо, 189 статьяй 2 дакъо, 200² статьяй 1 дакъо, 200³ статьяй 2 дакъо, 205² статьяй 1 дакъо, 207² статьяй 2 дакъо, 212¹ статьяс, 228⁴ статьяй 1 дакъо, 230 статьяй 1 дакъо, 232 статьяй 1 дакъо, 239 статьяй 1 дакъо, 243⁴ статьяй 2 дакъо, 244 статьяй 2 дакъо, 258¹ статьяй 1 дакъо, 273 статьяй 1 а 2 а доакьоша, 274¹ статьяй 1 дакъо, 280 статьяй 2 дакъо, 280¹ статьяй 2 дакъо, 282 статьяй 1 дакъо, 296 статьяй 3 дакъо, 309 статьяй 3 дакъо, 313 статьяй 1 а 2 а доакьоша, 318 статьяй 1 дакъо, 354 статьяй 2 дакъо, 354¹ статьяй 2 дакъо белгалдаь зуламаш дарах, суд яь бола нах, кхадж тоссача денга, белгалдаь зуламаш дарах дладаккханза е дладоаданза суд яр долаш хилча, – суд яр дладоадаь е дладакккха пхи шу йистедаллаца йолча хан-юкья;»;

5¹ дакъе дешаш «укх статьяй 5 дакъа 2, 3 пункташца» хувца дешашца укх статьяй 5 дакъа 2, 3 а 4¹ пункташца»;

татохар де ер чулоацам болча 7, 8 пункташца:

«7. Нагахьа санна укх Закона 65¹ статьяй 1 е 2 доакьоша белгалдаь соцамаш тлаэце, «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацар бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни законо отта ма дарра, Российски Федерацие гражданаха харжйитара бокьонаш хьабелгалъю длачлоагдаь соцамаш комиссено тиййача, Россиски Федерацие гражданаха хоржамий хьинаре йола бокьо, 18 шу даларца дувзаденна законо белгалъяь хоржамашка дакъа лацара бокьо кхоачашъяра хьалаш белгалду, хоржамашка кхадж тассара могадаьча тлеххьарча ден болча аьттонца.

8. Нагахьа санна укх Закона 65¹ статьяй 1 е 2 доакьоша белгалдаь соцамаш тлаэце, «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацар бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни законо оттадаь соцамаш комиссено тиййача, Российски Федерацие гражданах шоаш харжйитара бокьо кхоачашъяра хьалаш

белгалду, хоржамашка кхадж тассара могадаь хьалхарча ден болча аьттонца.»;

2) Тlатохар де ер чулоацам болча 6.1 статьяйца:

«Статья 6¹. Лакха кийчон е чоалхане хьал оттадича хоржамаш дlадахьар

1. Лакха кийчон е чоалхане хьал, 1994 шера 21 декабрерча №68-ФЗ йолча «Бахархой доазонаши lаламан а техногенни а чоалханерча хьалех лорадарах долча» Федеральни законаца нийса, хоржамий округа е цун даькьа тlа оттадича, нагахьа санна Российски Федераци хоржамех долча законодательстваца нийса, «Российски Федераци гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакьа лацар бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 10 статьяс белгалъяьча хоржамаш дар оттадаь хилча е оттаде лаьрхlа хилча, бахархой вахара а (е) могашила кхерам болаш хьал хилча, кхадж тоссалга тlехьадаккха йиш я.

2. Укх статьяй 1 даькье белгалъяь моттиг нийсьелча, кхадж тассар тlехьадаккхарах бола соцам тlаэцар могаду Гlалгlай Республика доазон тlа е Гlалгlай Республика шин е кхы дукхагlча муниципальни образованей доазонаш тlа лакха кийчон е чоалхане хьал хилара куц оттадича - Российси Федераци Центральни хоржамий комиссено, Гlалгlай Республика хоржамий комиссен Халкьа Гуллама депутаташ харжара хьакьехьа оттаме бахьан доаладича.

3. Аргlа йолча хоржамий комиссено, укх статьяй 2 даькьо белгалбаь соцам тlаийца моттиг хилча, кхадж тассара дезараш кхоачашдара хан-йовкьаши аргlеи белгалъю цу комиссено, хьакь долча моттигашка, аргlа йолча доазон тlа лакха кийчо хилара а (е) чоалхане хьал хилара а башхалонашка хьежжа.

4. Нагахьа санна хоржамий комиссено кхадж тоссалга тlехьадаккхарах соцам тlаийцача, Халкьа Гуллама депутаташа шой декхарах кхоачашду лакха кийчо е (е) чоалхане хьал оттадара куц дlадаккхалца а керда депутаташ хьахаржалца а.»;

3) 13 статье:

1 даькье дешаш «Хоржамий доакьоши цар доазонаши перечень «Российски Федераци гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакьа лацар бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона белггала кьоаста ма ярра йолча моттигашка кхоачашду Халкьа Гуллама депутаташ харжар оттадарах бола хоам официально кепатехача (нахала баьккхача) дийнахьа денз 10 денал тlехьа а ца доаккхаш.» хувца дешашца заменить словами «Хоржамий доакьой а (е) цар доазоний перечень белггала оттаярах бола соцам тlаэца беза хоржамий кампани дlа ца хьоча хан-юкь йоацача хана, геттара лоархlамерча моттигашка кхадж тосса ди отталехьа 70 денал тlехьа а ца доаккхаш. Цу моттиге «Российски Федераци гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакьа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 19 статьяй 2.¹. пункта «в», «г» е «д» подпункташа белгалъяьча моттигашка соцам, пхе шера цкьа

тӀаэцар мегаш да.»;

2 дакъе дешашта после слов «кхаь денал тӀехьагӀа а доацаш» тӀехьа тӀатохар де дешашца «(хьалхарча ден)»;

4) 14 статьяй 1 дакъа тӀатохар де ер чулоацам болча абзаца:

«Харжархошка укх Закона 13 статьяй 2 дакъо белгалдаь сведенеш дӀакхачийтара аргӀа, дӀаоттаю законом.»;

5) 15 статья:

тӀатохар де ер чулоацам болча 1¹ дакъаца:

«1¹. Харжархоех дола сведенеш вӀашагӀа а тох нийса дий а хьож муниципальни района, городской округа моттигерча администрацен керте латгачо. Харжархоех-эскархойх, цар дезалех а кхыча харжархойх а дола сведенеш, нагахьа санна уж тӀема дакъа долча доазон тӀа бахаш хилча е оттаяьча аргӀанца нийса, цар амал деча тӀема дакъа долча регистраци яь хилча, вӀашагӀа а тох нийса дий а хьож тӀема дакъа командир. Ханна нах хулача моттигашка болча харжархойх дола сведенеш, хоржамий комиссене дӀалу, харжархо волча организацен кулгалхочо. Белгалдаь сведенеш дӀадохийт цу деша уполномоченни йолча органе е викал ваьча даржерча саго доазон комиссешка (муниципальни образованей хоржамий комиссеш), уж ца хилча – окружной хоржамий комиссешка, законо белгалъяьча моттигашка, – дакъьтарча комиссешка, кхадж тосса ди белгалдаь доаллаше а е хьем боацаш е уж комиссеш вӀашагӀехькачул тӀехьагӀа.»;

6 дакъа тӀатохар де ер чулоацам болча шоллагӀчеи кхоалагӀчеи абзацаца:

«Укх Закона 13 статьяй 2 дакъаца нийса вокзалашка а аэропорташка а вӀашагӀехькача хоржамий участкашка, харжархой спискаш оттаю кхадж тоссача дийнахьа. Цу моттиге, кхадж тоссача дийнахьа белгалъяьча моттигашка бола харжархой спискашта юкъе дӀаязбу, Российски Федераци Центральни хоржамий комиссено оттаяьча аргӀанца нийса харжархоша дӀаеннача заявленной кӀийлен тӀа, укх статьяй кхоалагӀча абзацаца белгалъяь моттиг ца лаьрхӀаца.

Нагахьа санна укх Закона 16 статьяй 4 дакъаца нийса, Российски Федераци гражданин волча, белгалъяьча моттигашка вӀашагӀехькача хоржамий участкашка харжархой спискашта юкъе дӀаязбар кхоачашду, кхадж тассара денал хьалха доагӀаца денал тӀехьа а ца доаккхаш, Российски Федераци Центральни хоржамий комиссено оттаяьча аргӀанца нийса харжархоша дӀаеннача заявленной кӀийлен тӀа.»;

6) 16 статьяй 4 дакъе дешашта «45 денал хьалхагӀа а доацаш» тӀехьа тӀатохар де дешашца «(хьалхарча ден)»;

7) 19 статья:

тӀатохар де ер чулоацам болча 3 дакъаца:

«3. ГӀалгӀай Республика Хоржамий комиссен бокьо я, Российски Федераци Центральни хоржамий комиссено белгалъяьча аргӀанца нийса дехар де дуккханешка хоам бара средствашта, дуккхача коммуникацей, хоамий технологей а бувзама а тӀахьожам барей бӀаргаӀунал дарей

кхоачашдара Іаьдала федеральни органага хоам бара-телекоммуникационни сете, цу даькъе «Интернете» ГІолла, Российски Федераци хоржамех долча законодательство дІадехараш толхадеш йола агитационни материалаш хьа яр а (е) дІа-хьа йоаржаяр а дехкарах, ГІалгІай Республика Халкъа Гуллама депутаташ хоржаш хоржамаш дІахьош, Российски Федераци хоржамех долча законодательство толхадеш дІа-хьа боаржабу хоам бехкарах а.»;

8) 21 статья укх редакце дІаязье:

«Статья 21. Доакъошкара хоржамий комиссеш вІашагІйохкара а цар полномочей а аргІа

1. Доакъош тІара хоржамий комиссеш вІашагІйохк «Российски Федераци гражданий хоржамий бокъоний референдуме дакъа лацара бокъони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона а «ГІалгІай Республике хоржамий комиссеш системах долча» ГІалгІай Республика Законо а оттаяьча аргІанца нийса.

2. ДоакъоштІара хоржамий комиссеша:

1) бахархошка хоам бу, даькътІарча комиссен адресахи цун телефона таьрахьахи, цун балха ханах, иштта кхадж тассара денах, ханахи моттигахи;

2) харжархой, референдума доакъашхой список нийса йий тохк, харжархошта, референдума доакъашхошта йовзийт из список, цу списка тІа долча ГІалатехи нийса доацарехи йола заявленеш йоашх, уж аргІа йолча боараме тоадара Іалашо ю;

3) кхоачо ю кхадж тассара фусамаш кийчъяра, кхадж тассара ящкаш а кхыбола кхоачам а Іалашбара;

4) харжархошта регистраци яьча кандидатех, хоржамий объединенейх, кандидатий регистраци яьча спискайх, референдуме дувца оттадаьча дешаех бола хоам бовзийтара аьттув бу, лакхе латтача комиссенгара хьайцача данней кІиІлен тІа;

5) тІахьожам лоаттабу хоржамий участке, референдума участке хоржамашта хьалхара агитаци, референдума дешаех агитаци дІаяхьара аргІа лораяра;

6) открепительни удостоверенеш дІалу;

7) кхадж тоссача дийнахьа хоржамий участке кхадж тассара, референдума участке кхадж тассара, иштта ханал хьалха кхадж тассара тІахьожам лоаттабу;

8) кхаджамаш дагарду, хоржамий участке, референдума участке кхадж тассара чаккхе оттаю, кхадж тассара чаккхенах протокол отта а ду, доазон комиссе дІа а лу;

9) хоржамий участке, референдума участке кхадж тассара чаккхе дІакхайкаю, кхадж тассара чаккхенах долча, тешал даьча протокола копеш дІалу, хоржамаш дІадахьара тІахьожаш болча наха;

10) ший полномочей боараме, ер Закон, кхыдола законаш толлхадарах лоткъамаш (заявленеш) тохк, белгалдаьча лоткъамех

(заявленех) оттаме соцамаш тӀаэц;

11) хоржамашта, референдум дӀаяхъара кийчо ярца а дӀаяхъарца а бувзам бола документаш лорадара, лакхе латтача комиссенга дӀадалара а кхоачо ю;

12) законаца нийса кхоачаштӀу, кхыйола полномочеш.»;

9) 23 статья:

9 дакъа укх редакце дӀаязде:

«9. Кандидатий списка регистраци яь хоржамий объединени, Российски Федераци юкӀарлен палата а ГӀалгӀай Республика ЮкӀарлен палата (дӀахо – юкӀарлен тӀахьожам субъекташ), бокьо йолаш я хӀара комиссе шиннел дукхагӀа воаца тӀахьожар вахийта (нагахьа санна «Российски Федераци гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 63¹ статьяй 1 е 2 пункто белгал ма дарра, кхадж тоссалга массехк дийнахьа дӀахьош хилча, шиннел дукхагӀа тӀахьожар хургвоацаш), цар аргӀ-аргӀах кхадж тассара фусаме тӀахьажа бокьо а йолаш, нагахьа санна кхыдар федеральни законо белгалдаь деце. Цхьа саг духхьала цхьан комиссе мара тӀахьажа бокьо йолаш вац, нагахьа санна кхыдар федеральни законо белгалдаь деце. Халкъа Гуллама депутаташ хьахоржача хана, тӀахьожаш хила бокьо я, Халкъа Гуллама депутаташ хьахоржача хьинаре хоржамий бокьо йолча, Российски Федераци гражданина.»;

11¹ статья дешашта «хилале кхаь денал тӀехьагӀа а доацаш» тӀехьа тӀатохар де дешашца «(хьалхарча ден)»;

10) 24 статьяй 3 дакъе дешашта «хилале кхаь денал тӀехьагӀа а доацаш» тӀехьа тӀатохар де дешашца «(хьалхарча ден)»;

11) 26 статьяй 2 дакъе:

«юкӀарлен объединенешта регистраци яра дакъе» тӀехьа тӀатохар де дешашца «, цун доазон орган»;

шоллагӀа предложени дӀаяккха;

12) 27 статья:

1 дакъе дешаш «финансови дешаех цхьа викал (дӀахо – ше-ший аргӀах – хоржамий объединене финансови дешаех уполномоченни вола викал,).» хувца дешашца «хоржамий объединене финансови дешаех бола уполномоченни викал (дӀахо – ше-ший аргӀах хоржамий объединене финансови дешаех бола уполномоченни викал, хоржамий объединене финансови дешаех бола уполномоченни викал,).»;

5 дакъа тӀатохараш де ер чулоацам болча 6¹ – 6⁴ пункташца:

«6¹) ГӀалгӀай Республике Хоржамий комиссе финансови отчеташ дӀаялар;

6²) хоржамий объединене ший доалахьа дола ахчаш, лаьрххӀаца хоржамий счета тӀа дахар;

6³) хоржамий объединене мохьарах пайда эцара бокьо;

6⁴) гражданащечи юридически лицащечи договораш (барт бараш) оттаде а дӀадаха а йола бокьо.»;

13) 28 статьяй 8 дакъе таьрахьаш «30» хувца таьрахьашца «32»;

14) 30 статъе:

1 дакъе дешаш «политически парте, кхыйолча юкъярча объединене массаза а болх беча, кулгалдеча органо официалъно тешал даъча.» хувца дешашца «политически парте, кхыйолча юкъярча объединене викал ваъча саго е политически парте, кхыйолча юкъярча объединене аргла йолча структурни подразделене тешал даъча саго кулгаш яздаъ.»;

3 дакъе:

3 пункте дешаш «кандидатий спискаш;» хувца дешашца «кандидатий списка;»;

6 пункте дешаш «кандидатий спискаш хъалхатотташ» хувца дешашца «кандидатий список хъалъатотташ»;

15) 31¹ статъе:

тIатохар де ер чулоацам болча 1¹ дакъаца:

«1¹. «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъони керттерча гарантейх долча» Федералъни закона 4¹ тIатохарца дIачIоагIъяъча кулгаш яздара листа кепи кийлен тIа, тIалгIай Республика Хоржамий комиссено дIачIоагIъю кулгаш яздара лист хъалъйизара кеп.»;

5 дакъа укх редакце дIаязде:

«5. Харжархочо кулгаш яздара листа тIа ше кулг язду, из яздаъ ха а оттаеш, иштта ший тайпан цIи, цIи, даъ цIи, ваъ ха белгалъю (кхадж тоссача денга 18 шу доалачо – совнагIа ваъ бут а таърахъ а оттаду), вахача моттига адрес, гражданина паспорта е цунна меттел долча документа сери, таърахъ язду. Вахача моттига адресаца хила йиш яц «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъони керттерча гарантейх долча» Федералъни закона 2 статъий 5 подпункте белгалъярех цхъаккха а тайпара реквизиташ (наименовани Российски Федерацие субъекта, района, города, нах бахача пункта, улица цIи, цIен а квартира а таърахъ) нагахъа санна из нийсса кхетадара новкъарле ца йой, харжархо вахача моттига бокъонцахъ йола башхалоний терко еш. Кулгаш яздара листа тIа кулг яздеца харжархочох дола даннеш кулг яздара, из яздаъ ха а оттаяр, иштта ший тайпан цIи, цIи, даъ цIи, ваъ ха белгалъеш дIаязде ала йиш я, кандидатий список хъаллоацаш кулгаш яздар гулдеча сага дехар а даъ. Белгалдаъ даннеш кулг-кара дIаязду, цу моттиге къоаламах пайда эцар мегаш дац. Тайпан цIи, цIи, даъ цIи, кулг яздар из яздаъ хаи харжархочо ший кулгаца ше дIаязду.

Нагахъа харжархо заIап вале, бахъан из долаш цун, кулгаш яздара листа тIа ший тайпан цIи, цIи, даъ цIи, кулг яздар из яздаъ хаи ше дIаязъе аьттув беце, цун бокъо я кхыча, комиссе доакъашхо, кандидат, хоржамий объединене уполномоченни викал воаача, финансови дешаех уполномоченни воаача, кандидата, хоржамий объединене тешам бенна саг воаача харжархочунгара. Цу моттиге харжархочоа новкъостал даъча гражданина тайпан цIи, цIи, даъ цIи, гражданина паспорта е цунна меттел долча документа сери, таърахъ белгалде деза кулг яздеца графа чу. Харжархочун бокъо я кандидатий тай-тайпара кандидатий спискаш

хьаллоацаш кулгаш язде, цхьабакъда кандидатий цхьа список хьаллоацаш, цкъа мара кулг язде йиш яц.»;

9 дакъе дешашта «сброшюрованни» тӀехьа тӀатохар де дешашца «(цхьан папка чу 100 листал совнагӀа йоацаш)»;

16) 35 статьяй 1 дакъе:

хьалхарча абзаце дешашта «18 сахьат» тӀехьа тӀатохар де дешашца «моттигерча хана»;

тӀатохар де ер чулоацам болча 5¹ пунктаца:

«5¹) хоржамий объединене регистраци е дӀалуча документашца цхьана дӀалу, хьалхара финансови отчет;»;

17) 36 статьяй 11 дакъе:

11 дакъа 9 пункт укъ редакце дӀаязье:

«9) ший кеп «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни законо оттабаьча боарама нийса йоацаш а (е) «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 37 статьяй 9,10 пункташа белгалдаь сведенеш а (е) «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 37 статьяй 5 пункто дӀадехараш толхадеш хьаяьча кулгаш яздараша листа тӀара харжархой деррига а кулгаш яздар. Кулг яздараша листа тӀа, ГӀалгӀай Республика Халкъа Гуллама цӀи, ГӀалгӀай Республика цӀи нийса ца язъяр, нагахьа санна «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 37 статьяй 8¹ пунктаца белгалбаьча боарама нийса уж хилча, кӀийле хинна оттац, харжархой, референдума доакъашхой кулгаш яздар нийса доацаш лархӀара;»;

11 пункт укъ редакце дӀаязье:

«11) харжархоша кулгаш яздар, нагахьа санна кулгаш яздараша листа тӀа, кулгаш язdechар шоаш а харжархой кулгаш яздар гулдеча саго а цу кулгаш яздараша листа тӀа чудихьа кулгаш яздар а царех дола сведенеш а цар дӀаяздаь хилча, иштта тайпан цӀи, цӀи, даь цӀи, харжархоша шоаш шоай кулгашца дӀаяздаь деце-укъ статьяй 7 дакъаца нийса тохкам дӀабахьа юкъеэзача эксперта чаккхенца;»;

18) 37 статьяй 3 дакъе:

15 пункте дешаш «10 процентал дукхагӀа» хувца «5 процентал а дукхагӀа»;

16 пункте дешаш «10 процентал дукхагӀа гучадахар» хувца «5 процентал дукхагӀа гучадахар»;

19) 42 статья:

1 дакъе дешашта «ди отталехьа цхьан денал тӀехьа а доацаш» тӀатохар де дешашца «(хьалхарча ден)»;

2 дакъе дешашта «ди отталехьа 5 денал тӀехьа а доацаш» тӀатохар де дешашца «(хьалхарча ден)»;

3 дакъа укх редакце дIаязде:

«3. Хоржамий объединене ший уставо белгалъяьча аргIанга хьежжа, бокъо йолаш я кхадж тассале 15 денал клезигах йоацача хан-юкъа, ше хьалхатеттача кандидатий списка тIара къаьста кандидаташ дIабаха, укх Закона 82 статьяй 6 дакъо белгалъяь моттиг ца лаьрхIача.»;

20) 47 статьяй 1¹ дакъа укх редакце дIаязде:

«1¹. Паччахьалкхен, паччахьалкхен йоаца а муниципальни а телерадиовещане организацеш, паччахьалкхен, муниципальни а паччахьалкхен доацача а периодически кепайоазон изданеш укх Законе кхетаду, «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокъоний референдуме дакъа лацара бокъони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 47 статьяй 2 – 4 пункташца белгалъяь телерадиовещане а периодически кепайоазон а изданеш санна.»;

21) 3 дакъа 3 пункте дешаш «арахецари дIа-хьа йоаржаяри» хувца дешашца арахецари дIа-хьа йоаржаяри. Цу дакъе хоам бара телекоммуникационни сетешка гIолла, цу дакъе сете «Интернете» гIолла а»,»;

тIатохар де ер чулоацам болча 3¹ дакъаца:

«3¹. Агитационни материалах хьаяра а (е) дIа-хьа йоаржаяра а башхалонаш дIаоттае йиш я Российски Федерацие Центральни хоржамий комиссено, Российски Федерацие хоржамех долча законодательствос дIадехарий терко еш.»;

22) 54 статья:

цIераца дош «арахецар» хувца дешаца «хьаяр»;

1 дакъе:

дешаш «арахецар де» хувца дешаца «хьае»;

деша «дIа-хьа йоаржаяр» тIехьа тIатохар де дешашца «, цу дакъе дакъе хоам бара телекоммуникационни сетешка гIолла, цу дакъе сете «Интернете а»,»;

4 дакъе дош «арахецар» хувца дешаца «хьаяр»;

5 дакъе:

деша «, экзemplяраш» тIехьа тIатохар де дешашца «, е копеш»;

дешаш «, е экзemplяраш» хувца дешашца «, экзemplяраш е копеш»;

11 дакъа дIаязде, ер чулоацам болча кердача редакце:

«11. Укх статьяй положенейх пайда эц кепайоазон, аудиовизуальни а кхыйола агитационни материалах хьаеш, дIа-хьа йоаржаеш, цу дакъе хоам бара телекоммуникационни сетешка гIолла, цу дакъе сете «Интернете» гIолла дIа-хьа йоаржае е дIа-хьа йоаржаеш а йола хьаь агитационни материалаш, укх Закона 51, 52 статьяшца нийса дIа-хьа йоаржаеш йола агитационни материалаш ца лаьрхIача.»;

23) 55 статья:

7 дакъа укх редакце дIаязде:

«7. Хоржамий комиссеша тIахьожам лоаттабу хоржамел хьалхара агитаци яра оттаяь аргIа лораяра, чакхдаьнна кхоачамбоацараш дIадахара эшараш кхоачашду. Нагахьа санна бакъйоаца кепайоазон, аудиовизуальни

а кхыйола агитационни материалаш, укх Законом дӀадехараш толхадеш дӀа-хьа йоаржаю бакъйоаца кепайоазон, аудиовизуальни а кхыйола агитационни материалаш хилча, иштта телерадиовещание организацено, периодически кепайоазон редакце, сетевой издани, «Российски Федераци гражданий хоржамий бокъоний референдуме дакъа лацара бокъони керттерча гарантейх долча» Федеральни закон дӀадехараш, хоржамашта хьалхара агитаци яра арӀа толхайича, арӀа йола хоржамий комисси декхарийла я бокъо лораяра органашка, судага, дуккханешка хоам бара средствашта, дуккхача коммуникацей, хоамий технологей а бувзама а тӀахьожам барей бӀаргаӀунал дарей кхоачашдапра тӀадала федеральни органага хоам бе, бокъонца йоаца агитационни къахьегам соцабар, законаца йоаца агитационни материалаш хьаяхарах дехаш, телерадиовещание организаци, периодически кепайоазон редакци, сетевой издани редакци, цар даржашкара нах Российски Федераци законодательстваца нийса бехктокхаме озаргболаш.»;

24) 56 статьяй 11 дакъа шоллагӀа предложени укх редакце дӀаязье:

«Белгалдаь средстваш дӀадохьийт, хоржамий комиссешта лаьрхӀа Российской Федераци Центральни банка учрежденешка хьайийллача счешта тӀа, хӀаьта доазон тӀа комиссей полномочеш дӀакхоачараш ца хилча – публични акционерни юкъярлен «Россе Сбербанк» филиалашка (дӀахо – Россе Сбербанка филиал).»;

25) 58 статьяй 8 дакъе:

дешаш «Россе Сбербанка филиало.» хувца дешашца «Российски Федераци Центральни банка ГӀалгӀай Республика доазон тӀарча учреждене.»;

26) 60 статьяй 5 дакъе:

дешашта «Финансови отчетий копеш» тӀехьа тӀатохар де дешашца «(белгалъяьча отчеташкара сведенеш)»;

дешашта «Финансови отчеташ» тӀехьа тӀатохар де дешашца «(белгалъяьча отчеташкара сведенеш)»;

тӀатохар ер чулоацам болча шоллагӀча абзацаца:

«Белгалъяьча отчеташкара, нахала даханза даргдоаца сведенешта кепатох, укх Закона 61 статьяй 2 дакъе белгалбаьча боараме.»;

27) 61 статья:

1 дакъе дешашта «ди отталехьа кхо ди хьалха» тӀатохар де дешашца «(хьалхарча ден)»;

2 дакъа хьалхара абзац укх редакце дӀаязье:

«2. Паччахьалкхен периодически кепайоазон изданей редакцеш декхарийла я, ГӀалгӀай Республика Хоржамий комиссено хьаденна, ахчаш лаьрххӀача хоржамий счешташка хьакхачарах дола сведенеш а царех расходаш ярах дола сведенеш а, уж хьаййца кхо ди доалача юкъя кепатоха, иштта ГӀалгӀай Республика Хоржамий комиссено хьаденна, финансови отчеташкра дола сведенеш а. Кепатоха дезача сведеней боарам белгалбу ГӀалгӀай Республика Хоржамий комиссено. Хьаййца пхи ди доалача юкъя, ГӀалгӀай Республика Хоржамий комиссен сайта чу, хоам

бара-телекоммуникационни сете «Интернет» а лаьца кепатеха а нахала даха деза сведенеш:»;

3 даькье дешашта «ваха хулача моттиге а вахаш волча моттиге а доазонца» тIехьа дешаш «ГIалгIай Республика» хувца дешашца «Российски Федераци»;

28) 62 статьяй 2 дакъа укх редакце дIаязде:

«2. Россе Сбербанка филиал декхарийла я, кхадж тесса баьнначул тIехьагIа 30 йистедаьлча, ГIалгIай Республика Хоржамий комиссен йоазон амалтаца, къовсаме доацаш цунна дIадала доагIаш дола ахчаш, цун счета тIа дIадахийта. ЛаьрххIаца счета тIа пайда эцанза дисса ахчаш Россе Сбербанка филиал декхарийла я, кхадж тассар йистедаьнна 60 ди даьнначул тIехьагIа аргIа йолча бюджета пайданна дIа а даххийта, из счет дIакъовла.»;

29) 65 статье:

6 даькье дешашта «кандидатий спискашта регистраци яьча,» тIехьа тIатохар де дешашца «укх Закона 26 статьяй 2 даькъаца нийса,»;

12 даькье:

дешаш «ханал хьалха кхадж тассара ди отталехьа цхьан денал тIехьа а доацаш» тIатохар де дешашца «(ханал хьалха кхадж тассара ди отталехьа цхьан денал тIехьа доацаш (хьалхарча ден).»;

дешаш «ханал хьалха кхадж тассара ди отталехьа цхьан денал тIехьа а доацаш» тIатохар де дешашца «(ханал хьалха кхадж тассара ди (хьалхарча ден) отталехьа цхьан денал тIехьа а доацаш.»;

18 даькье дешашта «18. Кхадж тоссача дийнахьа» тIехьа тIатохар де дешашца «(кхадж тассара тIехьара ди)»;

30) тIатохар де ер чулоацам болча 65¹ статьяйца:

«Статья 65¹. Кхадж тассара денош

1. ГIалгIай Республика Хоржамий комиссен соцамца хоржамашка кхадж тассар (цу юкье шозлагIа кхадж тассар, шозлагIа хоржамаш дIадахьар долаш) дIадахьар могаду массехк дийнахьа вIаштта, бакьда кхаь денал дукхагIа а доацаш. Белгалбаь соцам тIаэца йиш я, хоржамаш оттадарах бола хоам официално кепатеха (нахала баьккха) итт ди доалача юкьа, из хувца а йиш яц.

2. Укх статьяй 1 даькье белгалбаь соцам тIаэца бокьо я, нагахьа санна тайп-тайпарча лагIах дола хоржамаш дIахьоча хана, хоржамаш дIадахьара кхоачо еча, лакхехьа латтача комиссен.

3. Нагахьа санна массехк дийнахьа вIаштта кхадж тоссалга дIадахьарах соцам тIаййцача, «Российски Федераци гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни законо белгал ма дарра, кхадж тассар дIадахьалехьа е цул тIехьагIа дерий ха дIалоархI, белгалдаьча кхадж тассара денойх тIехьарча дийнахьа денз, нагахьа санна «Российски Федераци гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни законо кхыдар белгалдаь деце. Нагахьа санна белггала дераш

кхоачашдой е кхоачашдулой (кхоачаш ца дулой) кхадж тоссача дийнахьа е цул хьалхарча дийнахьа, цу тайпара дераш кхоачашдой е кхоачашдулой (кхоачаш ца дулой) ше-ший аргIах белгалдаьча деношка е царел хьалхарча дийнахьа, «Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федеральни законо кхыдар белгалдаь деце.

4. ГIалгIай Республика Хоржамий комиссен соцамца, укх статьяй 1 даькъаца нийса белгалъяьча хан-юкъа кхадж тассар могаду, Российски Федерацие гражданий хоржамий бокьонаш совнагIа кхоачашъяра Iобелгалдаьча аьттонех пайда а эцаш:

1) харжархоша кхадж тассара фусамал арахьа кхадж тассара доазонашка, кхадж тассара аьтув Iалашбе йиш йолча моттигашка (цIеношта лаларча доазонашка, юкъара пайда эцача доазонашка а кхыча моттигашка а);

2) кхадж тассара фусамаш йоацача е транспортни бувзам хала болча, харжархой тоабаш йолаш, нах бахача пункташка а кхыча моттигашка а.

5. Укх статьяй 4 даькъе белгалбаь бола, совнагIа аьттонех пайда эцаш кхадж тассар дIадахьарах соцам тIаэца бокьо я, нагахьа санна тайп-тайпарча лагIах дола хоржамаш дIадахьара денош вIашагIтехача, хоржамашта кийчо еча а уж дIадахьара кхоачо еча а къахьийгача, лакхехьа латтача комиссен.

6. Укх статьяйца нийса кхадж тассар дIадахьарах соцам тIаийцача, укх Закона 68 статьяй 1 даькъо белгалдаь ханал хьалха кхадж тассар дIахьоц.

7. Харжархой кхаджамаш дагарделга доладу, кхадж тассара ха чакх ма яьлла, кхадж тассара тIеххьарча дийнахьа.

8. Укх статьяс белгалдаь, кхадж тассара, кхадж тоссача деношка, кхадж тассара чаккхе оттаяра башхалонаш дIаоттаю, Российски Федерацие Центральни хоржамий комиссено.»;

31) 67 статья:

тIатохар де ер чулоацам болча 16¹ даькъаца:

«16¹. ГIалгIай Республика Халкъа Гуллама депутаташ хьахоржача, Российски Федерацие Центральни хоржамий комиссено оттаяьча моттигашка а аргIанца а нийса, могаду почте гIолла харжархоша кхадж тассар, иштта дистанционно электронни кхадж тасса.»;

17 даькъе шоллагIа предложени дIаяккха;

32) 68 статья:

тIатохар де ер чулоацам болча шоллагIа абзацаца:

«Кхадж тоссача дакъа лоацача харжархой могашал лораяра, Российски Федерацие гражданаша шоай кхадж тассара бокьо кхоачашъеча, ма тарлу дика аьттув Iалашбеш, кхадж тассара фусамаш йоацача е транспортни бувзам хала болча бахача (дIабаха хулача), нах бахача пункташка а кхыча моттигашка а харжархой тоабаш йолча, ханал хьалха кхадж тассар могаду, кхадж тосса ди отталехьа 15 денал хьалхагIа а

доацаш, Российски Федераци Централни хоржамий комиссено оттаяча аргланца нийса.»;

Татохар де ер чулоацам болча 1 дакъаца:

«14. «Кхадж тоссача дакъа лоацача харжархой могашал лораяра декхарашта, Российски Федераци гражданаща шоай кхадж тассара бокъо кхоачашъеча, ма тарлу дика аьттув Iалашбеш, ханал хьалха кхадж тассар могаду, Российски Федераци Централни хоржамий комиссено оттаяча моттигашка а аргланца а, цхьабакъда кхадж тосса ди отталехьа 10 денал хьалхагIа а доацаш.»;

33) 69 статья:

1 дакъа укх редакце дIаязде:

«1. ДаькътIара хоржамий комисси декхарийла я, цу хоржамий участке харжархой спискашта юкъебахьа бокъо йолча е юкъебихьача, кхадж тоссача фусаме кхадж тасса хьабахка, оттаме бахьан хиларах аьттув боацача (цамогаш хинна, заIап хиларах, доал эшача наха доал де дезаш хиларах, кхадж тоссача фусаме хьакхача кхыдола оттарме бахьанаш хилча), харжархошта кхадж тасса аьттув Iалашбе. Иштта даькътIарча хоржамий комиссено Iалашо ю харжархой списка юкъе а бихьа, Российски Федераци Уголовно-процессуальни кодексаца нийса, царна уж чубохкаш бехкам оттаббаь хиларах, цар кхадж тоссача фусаме кхача таро ца хиларах, цар кхадж тасса аьттув балара.»;

2 дакъе дешаш «укх Закона 68 статьяс белгалдаь,» хувца дешашца «укх Закона 65¹ статьяй 4 дакъа пункто «а», 68 статьяс белгалдаь а укх статьяй 15 дакъо белгалдаь а,»;

Татохар де ер чулоацам болча 15 дакъаца:

«15. Кхадж тоссача дакъа лоацача харжархой могашал лораяра, Российски Федераци гражданаща шоай кхадж тассара бокъо кхоачашъяра декхарашта, ма тарлу дика аьттув Iалашбеш, харжархоша кхадж тассара фусамал арахаь кхадж тассара доазонашка, кхадж тассара аьттув Iалашбе йиш йолча моттигашка (цIеношта лаларча доазонашка, юкъара пайда эшача доазонашка а кхыча моттигашка а), могаду Российски Федераци Централни хоржамий комиссено оттаяча моттигашка а аргланца а, цу даькъе ханал хьалха, бакъда кхадж тосса ди отталехьа ворхI денал хьалхагIа а доацаш.».

34) 71 статьяй 32 дакъа шоллагIча абзаце дешаш «ДаькътIарча комиссено кхаджамаш лархIара технически кечалех пайда эц «Российски Федераци гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъони керттерча гарантейх долча» Федеральни законаца нийса, нагахьа санна из ца хилча Российски Федераци Централни хоржамий комиссено» хувца дешашца «ДаькътIарча комиссено кхаджамаш лархIара технически кечалех пайда эцаш хилча, уж дагардар кхоачашду «Российски Федераци гражданий хоржамий бокъонии референдуме дакъа лацара бокъони керттерча гарантейх долча» Федеральни закона 68 статьяй 24 пунктаца нийса. Законаца е Российски Федераци Централни хоржамий комиссен е ГIалгIай Республика хоржамий комиссен соцамца»;

35) 72 статьяй 6 даькъе дешашта «сете «Интернет» тӀехьа тӀатохар де дешашта «, Российски Федераци Централни комиссено белгалъяьча аргӀанца нийса,»;

36) 74 статьяй 8 даькъа тӀатохар де ер чулоацам болча «ж», «з» пункташца:

«ж) регистраци яьча кандидато, укх Закона 30 статьяй 4² даькъо белгалдаь дӀадехараш толхадар гучадахар;

з) регистраци яьча кандидато, укх Закона 80 статьяй 4 даькъо депутата мандат хьалдизара (дӀаэцара) бокьо кхоачашгьяр, цу даькъе шозза укх Закона 80 статьяй 4 даькъаца нийса.».

37) 78 статья укх редакце дӀаязье:

«Статья 78. ПАС «Хоржамаш» пайда эцара аргӀа

Халкъа Гуллама депутаташ харжара кийчо еш а уж хоржамаш дӀахьош а, цу даькъе харжархошта регистраци (учет) еш, харжархой спискаш оттаеш, кхадж тассара чаккхе оттаеши хоржамий чаккхе белгалъеши, хоам хьем боацаш хьаэцара, дӀабахийтараи чакхбаккхараи, иштта комиссей Российски Федераци хоржамий бокьонаш а референдуме дакъа лацара бокьон а кхоачо а еш полномочеш кхоачашгьеш, пайда эц ПАС «Хоржамаш», «Российски Федераци гражданий хоржамий бокьонии референдуме дакъа лацара бокьони керттерча гарантейх долча» Федерални закона 74 статьяйца, кхыдолча федерални законашца нийса белгалъяьча аргӀанца. Федерални законаца белгалдар могаду хоржамашта кийчо еш а уж дӀахьош а, иштта Российски Федераци гражданий хоржамий бокьонаш кхоачашгьярца ювзаенна, кхыйола полномочеш кхыйолча, паччахьалкхен хоам бара системех пайда эцар могаду.

ПАС «Хоржамаш» хьакъехьа дӀадехараш цунах пайда эцара, эксплуатаци ярай дегӀайоалаярай дараш белгалду федерални законаца, федерални законаца дӀа-хьа нийсданза долча даькъе, – Российски Федераци Централни хоржамий комиссено. ПАС «Хоржамаш» кхадж тассара чаккхенех, хоржамий чаккхенех дола комиссей протоколаш тӀара даннеш чудахьар хиланза даргдоацаш да. ПАС «Хоржамаш» кхадж тассара чаккхенех, хоржамий чаккхенех дола даннеш чудахьар кхоачашду, Российски Федераци Централни хоржамий комиссено белгалъяьча аргӀанца.»;

38) 80 статьяй 6 даькъе дешаш «укх статьяй 5 даькъаца» хувца дешашца « укх Закона 74 статьяй 8 даькъаца»;

39) 82 статьяйна тӀатохар де ер чулоацам болча 5¹ даькъаца:

«5¹. Кандидатий списка яь регистраци дӀаяккхарах йола заявлени суде дӀаялар могаду, кхадж тосса ди (хьалхара ди), (цу даькъе шозлагӀа) бархӀ денал кӀезигах йоаца ха йиссача. Суда соцам тӀаэца беа, кхадж тосса ди (хьалхара ди) отталехьа, пхе денал кӀезигах йоаца ха йиссача.».

Статья 2

Ер Закон низаца чоагІденна болх бе долалу, ер официалъно
кепатехача дийнахъа денз.

ГІалгІай Республика
Мехкда

Желаматнакъан М.М.

г. Магас
2021 шера « 2 » апреля
№ 12-РЗ